

Kytice - Karel Jaromír Erben

1. Autor

- sběrač lidové slovesnosti
- představitel romantismu
- třetí fáze NO
- hřbitov na Olšanech
- vědec, archivář

2. Autorský kontext

- lidová slovesnost
  - ústní lidová tvorba, folklor
  - není nijak písemně fixována, spíše je spontánní a v lidu žije už po několik generací, předávají se ústně
  - abychom zachytili tyto příběhy, musíme přímo interagovat s vypravěčem či posluchači - aktivní proces získávání informací
- podobnou činnost dělal František Ladislav Čelakovský - Slovenské národní písně (sběračství), Božena Němcová - Slovenské pohádky a pověsti (návštěva Slovenska), emancipace žen (usilí o spravedlivější společnost, lepší postavení)
- **dobový kontext:** máme tu průmyslovou revoluci, v roce 1848 zaniká rakouské císařství - Marie Terezie, Josef II. Ferdinand V.; Bachův absolutismus (liberální hospodářská politika - krutá) - nahrazení kancléře Metternicha, rokem 1848 končí rakouské císařství a začíná období Rakouska-Uherska
- právě v období Rakouského císařství - absolutismu - se snažili čeští vlastenci bojovat proti narůstajícímu poněmčování - doba osvícenství (rozum, věda na vzestupu)
- člen vrcholné fáze NO:
  - celonárodní hnutí
  - romantismus
  - 1. politický obrozenecský program - federalistická koncepce rakouského státu, sjednocení se Slovany v rámci federace
  - v 50. letech byla revoluce potlačena, nastolen Bachův absolutismus - následoval bezprostředně po revoluci, nejvíce reforem v hospodářství, podpora podnikání, průmysl, avšak dosah tajné policie se rozmohl - udavačství, masivní germanizace školství - „*vše pro lid, ale nic skrze lid*“
  - zrušení poddanství, konec feudalismu
  - rozkvět divadla, venkovské prózy a publicistiky
- *Viktor Hugo* - kontrastuje krásu Esmeraldy s ošklivostí Quasimóda (Chrám matky boží v paříži)
- *Sergejejevič Puškin* - Evžen Onědin
- *Edgar Allan Poe* - Havran (téma žalu nad mrtvou milenkou, krása x úzkost nad smrtí), Jáma a Kyvadlo
- podobnou věc, kterou dělal Erben, dělali i bratři Grimmové v německu, sbírali lidovou slovesnost, kterou zaznamenaly do svého díla Pohádky bratří Grimmů
- věřil, že v pohádkách jsou uchovány národní mýty, snažil se obnovit

národní sebeuvědomění, mýtus je pro všechny, je všepojímající, vysvětluje, jak svět funguje

3. Dílo

- básnické prostředky:
  - **elipsa**: básnická výpustka, údy jeho – „svaly dubového kmene“
  - **anafora**: opakování na začátku verše
  - **eufenismus**: označení, které zlehčuje skutečnost, ohýbá jí pozitivně – „již na něm roste trávníček“
  - **zvukomalba**: „vlažný větřík laškuje“
- soubor 13 lyricko-epických básní
- oproti Máji je ale složka epická důležitější
- žánrově odpovídají baladám, což jsou útvary, které mají ponurý děj, hororové prvky, exotické, mýtické prvky, končí většinou něšťastně, tragicky (většinou, protože Poklad končí zdárným shledáním matky a syna)
  - nadpřirozené postavy: vodník, polednice, umrlec (zombie)
- prakticky v každém tom příběhu jde o nějakou krizi v rodině, problém ve vztazích, příkladem je Polednice - dítě zlobí a máma je na něj našťavaná, Svatební košile - posmrtná svatba, dále také vztahy mezi matkou a dcerou - Vodník, Dceřina kletba - rozhovor mezi matkou a dcerou, která zavraždila své nechtěné dítě, obviňuje z toho svou matku, dále vztahy mezi milenci, snoubenci - Svatební košile, Štědrý večer, Vrba
- oproti Máchovi, který byl nihilista (skeptické hledisko na svět, popírání platnosti hodnot - láska, autorit), Erben do svých básní zakomponovával křesťanskou morálku
  - stane se nějaká kolize v rodině, i když to nemusí být na první pohled zřejmé - Vodník, na základě této kolize někdo spáchá hřích, za který je následně potrestán, nejčastěji ve formě smrti - Vodník či utrpení - Poklad, pro postavy, které zhřešili existuje východisko - pokání - Poklad, Záhořovo lože, nejvýrazněji potom ve Svatební košili - hrdinka se zavře před svým zesnulým manželem, který ji pronásleduje a modlí se a právě ta síla motlidby ji zachrání
- květiny jako symbol ironie, před tím symbolizovali něco dobrého, láska, nevinnost, manželství
  - Mateřídouška, Lilie - květiny jakožto symbol smrti, utrpení
  - ironizuje motiv kytice
  - příroda, romantizace, ztvárnění české krajiny, všechny příběhy se odehrávají v české přírodě
- **Kytice**: mrtvá matka je pochována, její dceř jí položí na hrob kvítí, vlastenecká tematika, matka - vlast
- **Poklad**: matka opustí dítě ve vidině bohatsví, pokáním se znovu shledají, uvědomění svých chyb
- **Holoubek**: žena zabije svého muže a spáchá sebevraždu
- **Dceřina kletba**: dcera má nechtěné dítě, to zabije po porodu, svádí vinu na svou matku
- **Polednice**: matka nevědomky zabíjí své dítě, stres, nátlak
- **Vodník**: vodník má s dívkou dítě, které po nedodržení slibu zabíjí
- **Zlatý kolovrat**: král se zamiluje do lesní dívky, je nahrazena za její sestru, ta je potrestána smrtí

- **Štědrý den:** dívky se dívají na své ženichy, avšak Marie spatří rakev, to se jí vyplní, za rok umře
- **Vrba:** mužova žena je v noci studená, je napůl vrbou, vrbu zničí, žena umře
- **Lilie:** z hrobu stane dívka, která je citlivá na světlo, postaví zeď, matka ji strhne a tím zabije jak dítě, tak maželku, vyrote lilie
- **Věštkyně:** předpověď národu
- **Záhořovo lože:** N/A
- **Svatební košile:** vyslovené přání se stane realitou, vysvobozena modlením